

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

**НАСТУПНІСТЬ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

Монографія

За ред. проф. Н. І. Мачинської

**Львів
2023**

УДК 373.2/373.3.014(477)

Н 32

Автори: Бойко Г. О. (1.4), Галян О. І. (1.3), Галюка О. С. (1.4),
Войтович А. Ю. (2.4), Джура Н. М. (2.1), Мачинська Н. І. (1.1),
Новосельська Н. Т. (2.5), Проц М. О. (2.2), Сірант Н. П. (2.6), Турко Б. Б. (1.2),
Яремчук Н. Я. (2.3)

Рецензенти:

д-р пед. наук, професор **Г. В. Білавич**
(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника);
д-р пед. наук, професор **Л. В. Зданевич**
(Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 49/6 від 29 червня 2023 року)*

Н 32 **Наступність дошкільної та початкової освіти** в умовах
сталого розвитку суспільства : монографія / [Бойко Г. О.,
Галян О. І., Галюка О. С. та ін.] ; за ред. проф. Н. І. Мачинської. –
Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 250 с.

ISBN 978-617-10-0819-9.

Монографія презентує узагальнені результати наукових досліджень викладачів кафедри дошкільної та початкової освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, проведених у рамках дослідження кафедральної наукової теми «Забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти в контексті освітньої політики держави» (державний номер реєстрації – 0121U110128).

Розкрито теоретичні та практичні аспекти наступності дошкільної та початкової освіти. Запропоновано результати наукових досліджень, що стосуються найактуальніших положень наступності, зумовлених реформуванням системи початкової освіти, активною реалізацією основних положень Концепції Нової української школи.

Для науково-педагогічних працівників, аспірантів та магістрантів, педагогів-практиків – усіх, хто працює в системі дошкільної та початкової освіти, здійснює професійну підготовку майбутніх фахівців закладів дошкільної та початкової освіти.

УДК 373.2/373.3.014(477)

© Бойко Г. О., Галян О. І., Галюка О. С. та ін., 2023

© За ред. проф. Н. І. Мачинської, 2023

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2023

ISBN 978-617-10-0819-9

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	5
Розділ 1. ІДЕЯ НАСТУПНОСТІ В ОСВІТІ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	7
1.1. Сутність та зміст поняття «наступність»: аналіз підходів (<i>Мачинська Н. І.</i>).....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти(<i>Турко Б. Б.</i>)	24
1.3. Наступність дошкільної та початкової освіти у контексті реалізації особистісного потенціалу дитини (<i>Галян О. І.</i>)	40
1.4. Соціальна мобільність педагога в умовах наступності дошкільної та початкової освіти: теоретико-практичний аспект (<i>Бойко Г. О., Галюка О. С.</i>).....	66
Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	85
2.1. Теоретико-практичні аспекти природничої освітньої галузі у дошкільній та початковій освіті (<i>Джура Н. М.</i>)	85
2.2. Інноваційне освітнє середовище як чинник формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи (<i>Проц М. О.</i>)	106
2.3. Професійна дистанційна підготовка вчителя початкової школи у контексті наступності в умовах Концепції «Нова українська школа» (<i>Яремчук Н. Я.</i>).....	124
2.4. Особливості реалізації принципу наступності у підготовці старших дошкільників до навчання в умовах Нової української школи (<i>Войтович А. Ю.</i>).....	138

**НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

2.5. Наступність у формуванні цифрової компетентності дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи (Новосельська Н. Т.)	163
2.6. Формування логіко-математичної компетентності в умовах реалізації принципу наступності між дошкільною та початковою освітою (Сірант Н. П.)	189
ВИСНОВКИ	210
ПІСЛЯМОВА	216
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	218
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	235
АНОТАЦІЯ / SUMMARY	238

ПЕРЕДМОВА

Час змін – це період, коли треба швидше зорієнтуватися, проаналізувати сутність змін та мати чітке розуміння того, що відбувається і як діяти далі. Сталий розвиток суспільства – це систематично керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дають змогу швидко змодельовати різні варіанти напрямів розвитку, з високою точністю прогнозувати їхні результати та обрати найоптимальніший.

Реформа освіти, яка торкається усіх її ланок, передбачає суттєву перебудову системи освіти як такої. Ці зміни стосуються усіх учасників педагогічної взаємодії освітнього процесу. Змінюються форми, методи, засоби, ціннісні позиції та концептуальні засади організації освітнього процесу, а головне – результат: знанняву педагогіку знань змінює педагогіка компетенцій та компетентностей. Вирішального значення для дитини в її майбутньому дорослому житті набуде не сукупність знань, а здатність і спроможність ними скористатися, готовність застосувати їх у конкретних умовах на користь собі, справі, громаді, країні. Ці зміни стосуються всіх учасників освітнього процесу закладів освіти, отож актуально визначити: що є сутністю поняття «наступність»; хто має її забезпечити; для кого це робити.

Наступність – це послідовність, зв'язок етапів та ступенів розвитку, збереження окремих ознак чи цілих характеристик при переході від попереднього до наступного (нового). Наступність передбачає взаємозв'язок, систему роботи, опору на попередній

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

результат, послідовне опанування нового та систематичність знань.

Дотримання послідовності впорядковує, забезпечує безперервність освіти. Наступність дає змогу: визначити перспективність розвитку дитини; конкретизувати подальші дії, щоб підготувати її до засвоєння нового. Забезпечити розумну наступність можливо! Для цього потрібен діалог – діалог партнерів: вихователів та вчителів, батьків та педагогів, вихованців та учнів. Позиція вертикалі «ви повинні» (дуже зрозуміло саме для вихователів закладу дошкільної освіти) або «це ваша робота» (а це вже вчителі початкової школи знають про що йдеться) неприпустима. У конструктивному діалозі центром уваги має бути ДИТИНА – її потреби, інтереси, можливості. Вихователям і вчителям необхідно: ліпше орієнтуватися в результатах, до яких прагнуть; дотримуватися балансу – не прискорювати та не сповільнювати темпів розвитку дитини; адекватно обирати шляхи (зміст, прийоми, методи, способи) педагогічного впливу. Усі учасники освітнього процесу повинні довіряти одне одному, дослухатися одне до одного. Важливими є спільне розуміння та об'єднання зусиль.

Забезпечення неперервності здобуття людиною освіти можливе за умови реалізації принципів перспективності і наступності між суміжними ланками освіти, зокрема дошкільною і початковою. З переходом загальної середньої освіти на нові терміни, структуру та зміст навчання актуалізується питання пошуку шляхів забезпечення цілісного розвитку особистості на різних рівнях освіти.

**професор Наталія МАЧИНСЬКА,
завідувач кафедри
дошкільної та початкової освіти,
Львівський національний університет
імені Івана Франка**

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Джура Наталія Миронівна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9170-6014>

e-mail: nataliya.dzhura@lnu.edu.ua

Теоретико-практичні аспекти природничої освітньої галузі у дошкільній та початковій освіті

Мачинська Наталія Ігорівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0309-7074>

e-mail: nataliya.machynska@lnu.edu.ua

Сутність та зміст поняття «наступність»: аналіз підходів

Новосельська Надія Тадеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5161-1034>

e-mail: nadiya.novoselska@lnu.edu.ua

Наступність у формуванні цифрової компетентності дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи

Проц Мара Орестівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0446-5898>

e-mail: marta.prots@lnu.edu.ua

Інноваційне освітнє середовище як чинник формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи

Сірант Неля Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8075-1511>

e-mail: nelya.sirant@lnu.edu.ua

Формування логіко-математичної компетентності в умовах реалізації принципу наступності між дошкільною та початковою освітою

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Турко Богдана Богданівна – доктор філософії (PhD), асистент кафедри початкової та дошкільної освіти

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6125-1098>

e-mail: bohdanna.turko@lnu.edu.ua

Нормативно-правове забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти

Яремчук Наталія Ярославівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ORCID iD: 0000-0001-7218-6543

e-mail: nataliya.yaremchuk@lnu.edu.ua

Професійна дистанційна підготовка вчителя початкової школи у контексті наступності в умовах Концепції «Нова українська школа»

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАСТУПНІСТЬ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВИТИ
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

Монографія

За ред. проф. Н. І. Мачинської

Редактор *І. М. Лоїк*
Комп'ютерне верстання *Л. М. Семенович*
Обкладинка *В. О. Рогана*

Формат 60×90 ¹/₁₆. Умовн. друк арк. 15,62.
Тираж 100 прим. Зам.

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ:
Львівський національний університет
імені Івана Франка
79000 м. Львів, вул. Університетська, 1

С в і д о ц т в о
про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 13.12.2007 р.